

Opinnäytetyö (AMK)

Bioanalytikkokoulutus

2021

Siru Jouttimäki & Pauliina Taskinen

ASIAKKAISIIN KOHDISTUVAT RISKIT

– Asiakasturvallisuusmanuaali Turun
ammattikorkeakoulun palvelulaboratorioon

Siru Jouttimäki & Pauliina Taskinen

Asiakkaisiin kohdistuvat riskit

- Asiakasturvallisuusmanuaali Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratorioon

Terveystieteiden toimijan on laadittava suunnitelma potilasturvallisuudesta sekä huolehdittava, että toiminta on laadukasta ja asianmukaisesti toteutettua. Riskienhallinta on osa jokapäiväistä palvelutuotantoa ja sen toimintaa. Tunnistamalla riskit parannetaan asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä palvelun laatua.

Turvallisessa palvelulaboratoriossa ja hoitoyksikössä huomioidaan sekä asiakkaan että henkilökunnan turvallisuus. Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu edellyttää toimivaa organisaatiota, jossa eri osapuolet otetaan huomioon, sillä kaikki asiat vaikuttavat kokonaisturvallisuuteen.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa asiakkaisiin kohdistuvia riskejä Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa. Tavoitteena on parantaa palvelun laatua ja turvallisuutta. Tehtävänä oli luoda asiakasturvallisuusmanuaali, joka on kaikkien palvelulaboratoriossa työskentelevien opiskelijoiden ja opettajien saatavilla. Opinnäytetyön sisältöä hyödynnettiin myös osana kansainvälistä BioTriCK hanketta.

Asiasanat:

Asiakasturvallisuus, palvelulaboratorio, manuaali, riskienhallinta

BACHELOR´S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Biomedical Laboratory Science

Autumn 2021 | 28 paiges

Siru Jouttimäki & Pauliina Taskinen

Identifying risks

- Risk management manual for TUAS service laboratory

The actor of the public health service must draw up the plan of the patient safety and make sure that the operation is well implemented. Risk management is part of everyday service. Identifying risks improves customer and patient safety and service quality.

In a safe laboratory unit, the safety of staff and the customers is taken into account. The risk control and the safety planning require a functional organization in which the different parties are taken into consideration.

The purpose of this thesis was to list out risks directed to customers in the service laboratory of Turku University of Applied Sciences which are directed to the customers. The aim of this thesis is to improve the quality of the service and safety. The task was to create the customer service manual, which is within reach of all the students and teachers who work in the service laboratory. The contents of the thesis also were utilized as a part of the international BioTriCK project.

Keywords:

Customer safety, service laboratory, manual, risk management

Sisältö

1 JOHDANTO	5
2 ASIAKKAISIIN KOHDISTUVAT RISKIT	7
2.1 Asiakasturvallisuus	7
2.2 Riskienhallinta ja tapaturmien ennaltaehkäisy	8
2.3 Bioanalyytikko ja bioanalyytikko-opiskelija	9
3 RISKIENHALLINTASUUNNITELMA	10
3.1 Tietosuoja ja asiakkaan tunnistaminen	11
3.2 Tapaturmat ja sairaskohtaukset	12
3.3 Infektioturvallisuus	14
3.4 Pelastussuunnitelma	15
3.5 Poikkeamat ja raportointi	16
4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	18
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
5.1 Opinnäytetyön käytännön toteutus	19
5.2 Asiakasturvallisuusmanuaalin ja BioTriCK kuvan toteutus	19
5.3 Opinnäytetyön metodologiset lähtökohdat	20
5.4 Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat	20
6 POHDINTA	22
LÄHTEET	24

Liitteet

Liite 1. Informatiivinen kuva BioTriCK hankkeeseen

1 JOHDANTO

Turvallinen hoitoyksikkö -riskienhallintamalli on kehitetty terveydenhuollon hoitoyksiköiden käyttöön. Riskienhallintamallin on tarkoitus toimia terveydenhoitoyksiköiden työkaluna riskienhallintaan ja sen avulla luoda edellytyksiä toiminnan kehittämiseen ja turvalliseen toimintaan. Mallissa otetaan huomioon sekä hoitohenkilökuntaan että asiakkaaseen/potilaaseen kohdistuvat riskit. (Knuutila & Tamminen 2004.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään vain asiakkaisiin kohdistuviin riskeihin Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa. Riskienhallinta on osana jokapäiväistä palvelutuotantoa ja sen toimintaa. Tunnistamalla riskit parannetaan asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä palvelun laatua. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2017.) Terveydenhuollon toimijan on laadittava suunnitelma potilasturvallisuudesta sekä huolehdittava että toiminta on laadukasta ja asianmukaisesti toteutettua (Terveydenhuoltolaki 1326/2010).

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin asiakkaisiin kohdistuvia riskejä Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa. Palvelulaboratorio toimii Medisiina D:ssä bioanalyttikko-opiskelijoiden opetuslaboratoriona ja siellä työskentely on osa opiskelijoiden käytännön harjoittelua. Laboratoriopalveluiden tuottaminen opettajien ohjauksessa tukee opiskelijoiden oppimista ja antaa hyvät käytännöntaidot työelämään. Opetuslaboratorion tarjoamiin palveluihin kuuluu laskimoverinäytteenottoa, verinäytteiden analysoimista, sekä sydämfilmien eli EKG:n ottoa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on parantaa Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratorion laatua ja turvallisuutta kartoittamalla asiakkaisiin kohdistuvia riskejä. Tarkoituksena oli luoda asiakasturvallisuusmanuaali, joka on kaikkien palvelulaboratoriossa työskentelevien opiskelijoiden ja opettajien saatavilla.

Tämän opinnäytetyön sisältöä tullaan hyödyntämään osana kansainvälistä BioTriCK hanketta. Hankkeen tavoitteena on kehittää bioanalyttikko-opiskelijoiden opintojen sekä ammattitaitoa edistävien jaksojen sisältöjen laatua että kansainvälistä yhteistyötä. Hanketta viedään eteenpäin yhdessä opettajien,

työelämän ohjaajien sekä opiskelijoiden kanssa. BioTriCK on Erasmus+ -ohjelman rahoittama hanke, jossa Suomen lisäksi on mukana yhteistyötahoja Norjasta, Portugalista sekä Belgiasta. (Turun ammattikorkeakoulu 2021.)

2 ASIAKKAISIIN KOHDISTUVAT RISKIT

Turvallisessa palvelulaboratoriossa ja hoitoyksikössä huomioidaan sekä asiakkaan että henkilökunnan turvallisuus. Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu edellyttää toimivaa organisaatiota, jossa eri osapuolet otetaan huomioon, sillä kaikki asiat vaikuttavat kokonaisturvallisuuteen. Turvallinen hoitoyksikkö -menettelytavan suunnittelussa lähdetään liikkeelle asettamalla tavoitteet. Tavoitteiden jälkeen perehdytään huolella yksikön tämänhetkiseen toimintaan ja kootaan taustatiedot. Kuvauksen perusteella valitaan ne osa-alueet, joista riskianalyysit halutaan tehdä. Riskianalyysien tulosten perusteella laaditaan toimintasuunnitelma ja päätetään kehittämistoimenpiteet. Laadittujen suunnitelmien ja toimenpiteiden toteutumista seurataan tarkasti. (Knuutila & Tamminen 2004.) Tässä opinnäytetyössä riskianalyysi kohdistettiin pelkästään asiakkaisiin kohdistuviin riskeihin Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa.

Knuutila ja Tamminen (2004) kehittivät Turvallinen hoitoyksikkö -riskienhallintamallin yhteistyössä case-yksikköinä toimineiden Kuopion ja Oulun tehohoito-osastojen kanssa. Riskienhallintamallin toteuttamisessa sovellettiin erilaisia analyysimenetelmiä. Hankkeen tavoitteena oli arvioida sekä tunnistaa keskeisimmät riskitekijät ja löytää keinot turvallisuustason parantamiseksi ja ylläpitämiseksi. Hankkeen tarkoituksena oli tuottaa riskienhallintamalli eri terveydenhuollon hoitoyksiköiden käyttöön. Tutkimuksen aikana havaittiin puutteita laitteiden käyttökoulutuksessa, terävien esineiden hävittämisessä ja riskeinä todettiin olevan myös infektiovaara, ahtaat työskentelytilat sekä vähäinen henkilöstöresurssi. Kehittämiskohteita löytyi niin johtamisessa, tiedottamisessa kuin perehdytyksessä.

2.1 Asiakasturvallisuus

Asiakas on henkilö, joka ostaa palveluita palveluntuottajalta tai toiselta henkilöltä (Hellman ym. 2005). Asiakasturvallisuudella tarkoitetaan sitä, että hänen

saamansa hoito edistää asiakkaan hyvinvointia ja terveyttä. Samalla hoidon tulee aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa asiakkaalle. Asiakasturvallisuuteen sisältyy osaava henkilökunta, asianmukaiset välineet ja tilat sekä tietosuojan turvaaminen. Asiakasturvallisuuden edistäminen kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon vastuulle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Sosiaali- ja terveysministeriö (2017) julkaisivat potilas- ja asiakasturvallisuusstrategian vuosille 2017–2021. Strategian tavoitteena on edistää yhtenäisen turvallisuuskulttuurin toteutumista kehittämällä suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Vuoteen 2021 mennessä tavoitteena on, että palvelut ovat turvallisia, siten että hoito ja palvelut aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa potilaalle ja asiakkaalle. Potilaan, asiakkaan ja läheisen osallistuminen potilas- ja asiakasturvallisuuden kehittämiseen aktiivisesti on myös yksi päämääristä. Strategian mukaan potilas- ja asiakasturvallisuus muodostuvat riittävästä ja osaavasta henkilökunnasta, turvallisesta palvelu/hoitoyksiköstä, hyvin suunnitelluista toimitiloista ja laitteista, laaduntarkkailusta, vastuuhenkilöistä sekä työntekijöiden perehdytyksestä.

2.2 Riskienhallinta ja tapaturmien ennaltaehkäisy

Riskillä tarkoitetaan tapaturman, onnettomuuden tai jonkin uhkakuvan mahdollista toteutumista, jolla on ei-toivottuja haitallisia seurauksia (Kuusela & Ollikainen 2005). Riskienhallinta on organisaatiossa tapahtuvaa johtamista, jonka avulla toimintaa ohjataan turvallisempaan suuntaan riskien osalta. Riskienhallintaan kuuluu sisäinen valvonta ja se tulee huomioida jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. (Valtiovarainministeriö 2021.) Riskienhallinta alkaa strategisella suunnittelulla, mutta sitä ohjaa hyvin paljon organisaation johdon linjaukset ja päätökset (Knuutila & Tamminen 2004).

Tapaturmien ennaltaehkäisy alkaa siitä, että pyritään tunnistamaan erilaisia vaaratekijöitä. Riskienhallintasuunnitelmalla pyritään vaikuttamaan toimintaan pienentämällä tapaturmien riskejä ja sitä kautta vähentämään onnettomuuksia. Tapaturmalla tarkoitetaan tapahtumaa, jonka seurauksena ihminen loukkaantuu

tai pahimmillaan menehtyy. Tapaturmien ehkäisyllä edistetään hyvinvointia ja turvallisuutta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.)

2.3 Bioanalytiikka ja bioanalytiikka-opiskelija

Bioanalytiikot toimivat laillistettuina laboratoriohoitajina laboratoriotutkimusprosessin asiantuntijoina sairaaloissa, terveysasemilla ja yksityisillä palveluntarjoajilla. Laboratoriotutkimuksia käytetään sairauksien osoittamiseen ja hoidon seurantaan sekä terveyden edistämiseen ja seurantaan. (Bioanalytiikkoliitto 2021.) Bioanalytiikka-opiskelija opiskelee ammattikorkeakoulussa kliinisessä laboratoriotyössä tarvittavia taitoja sekä teoriassa että käytännössä. Opiskelija oppii monipuolisesti näytteenoton sekä näytteiden käsittelyn ja tutkimisen. (Turku AMK 2020.) Bioanalytiikka-opiskelija ei toimi vielä laillistettuna laboratoriohoitajana. Vasta tutkinnon suoritettuaan opiskelija hakee valvontavirasto Valviralta oikeutta ammatin harjoittamiseen. (Metropolia 2021.)

3 RISKIENHALLINTASUUNNITELMA

Terveysturvalaissa 8§ on asetettu vaatimus potilasturvallisuussuunnitelmasta, jossa organisaatiolla on velvollisuus toimia siten että varmistetaan ja edistetään potilasturvallisuuteen tähtäävää toimintaa (Helovuori ym. 2011). Toiminnan on oltava asianmukaisesti toteutettua, turvallista ja laadukasta (Jonsson ym. 2011).

Riskitilanteen, onnettomuuden tai vaaratilanteen toteutumiseen voivat vaikuttaa inhimilliset virheet, tekniset viat tai organisaation johtamiseen liittyvät sosiaaliset tekijät. Riskit toteutuvat usein jonkin piilevän ongelman tai tekijän seurauksena. Riskienhallinnassa tärkeintä on riskien arvioiminen, tunnistaminen sekä riskienhallintakeinojen toimivuuden varmistaminen. Riskien tunnistamisessa voidaan käyttää apuna erilaisia tarkistus- ja avainsanalistoja. Lisäksi oleellista on käyttää apuna oman henkilökunnan osaamista riskien kartoittamisessa. (Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu 2011.)

Riskienhallintasuunnitelma on keskeinen työväline organisaation johtamisessa, millä pyritään tehokkaaseen asiakasturvallisuusjärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen ennakkoivasti. Suunnitelmassa keskeisimmät kohdat ovat asiakasturvallisuuden arviointi ja seuranta, riskien havainnointi sekä ennaltaehkäisy. (Valtiovarainministeriö 2017.) Tärkeää on myös oppia tapahtuneista vaaratilanteista ja kehittää toimintaa entistä turvallisempaan suuntaan. Riskienhallintasuunnitelma sisältää menettelytavat, joilla pyritään hallitsemaan tunnistettuja riskejä ja pystytään kehittämään asiakasturvallisuutta eteenpäin. Mitä monipuolisemman kuvan toiminnan riskeistä saa, sitä paremmin voidaan valita kehittämiskohteet oikein. Riskejä pystytään arvioimaan etukäteen ennakoimalla niitä ja tarkastelemalla jo sattuneita vaaratapahtumia. (Helovuori ym. 2011.)

3.1 Tietosuoja ja asiakkaan tunnistaminen

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa sen, että jokaisen oikeus ja vapaus toteutuu henkilötietojen käsittelyssä. Sen tarkoituksena on osoittaa, millä perustein henkilötietoja voidaan käsitellä. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021.) Henkilötiedoiksi lasketaan kaikki ne tiedot, joiden perusteella henkilö on tunnistettavissa esimerkiksi nimi, henkilötunnus, osoite ja puhelinnumero. Henkilötietojen käsittelyyn tarvitaan laillinen ja perusteltu syy. (Kansallisarkisto 2021.) Henkilötietoja käsiteltäessä on otettava huomioon mm. suojatoimet, tietosuojan toteutuminen, henkilöstölle annetut ohjeet henkilötietojen käsittelystä ja henkilötietojen tuhoaminen. Nämä velvoitteet on säädetty tietosuoja-asetuksessa. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021.)

Rekisterinpitäjän eli tässä tapauksessa Turun Ammattikorkeakoulun on huolehdittava tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla asiakkaiden henkilötiedot pystytään suojaamaan. Toimenpiteiden täytyy suojata asiattomien pääsy henkilötietoihin, henkilötietojen hävittäminen vahingossa tai tahallisesti, henkilötietojen muuttaminen tai niiden eteenpäin luovuttaminen. (Henkilötietolaki §32 523/1999 & Tietosuojalaki 1050/2018.) Henkilötietojen käsittelijän eli Turun Ammattikorkeakoulun palvelulaboratorion on varmistettava, että kaikki ne, jotka käsittelevät henkilötietoja, ovat salassapitovelvollisia rangaistuksen uhalla. Mahdollisen tietoturvaloukkauksen tapahtuessa, on henkilötietojen käsittelijän ilmoitettava siitä rekisterinpitäjälle viipymättä. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021.) Tietoturvaloukkauksessa henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muutetaan tai ne päätyvät väärälle taholle tai väärin käsiin. Mikäli tietoturvaloukkauksesta voi aiheutua merkittävä riski henkilön vapauksille ja oikeuksille, on tapauksesta ilmoitettava valvontaviranomaiselle eli tietosuojavaltuutetun toimistoon. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021.)

Henkilötietoja sisältävät materiaalit on hävitettävä tietyn ajan kuluessa ja myös silloin, kun tuotettu palvelu tai tutkimus loppuu. Henkilötietoja saa säilyttää vain niin kauan kuin se on rekisterinpitäjälle tarpeellista. Sen jälkeen rekisterinpitäjän on huolehdittava asianmukaisesta hävittämisestä, anonymisoinnista tai

arkistoinnista. Paperinen aineisto pystytään hävittämään silppurilla tai polttamalla. USB-tikulla oleva aineisto voidaan hävittää vain tuhoamalla tikku ja sähköisen aineiston hävittäminen onnistuu parhaiten muokkaamalla aineistoa kirjoittamalla vanhan tiedon päälle. Henkilötiedot voidaan myös anonymisoida, eli muuttaa muotoon missä henkilöä ei pystytä enää missään muodossa tunnistamaan. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021.)

Henkilötietoja ja tietosuojaa koskevat lait ohjaavat Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratorion toimintaa asiakkaiden tietosuojan turvaamiseksi. Tällaisia lakeja on mm. henkilötietolaki, tietosuojalaki, terveydenhuoltolaki ja laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä. (Finlex 1999, 2010, 2018, 2019.) Näitä ja monia muita lakeja sovelletaan keskenään palvelulaboratorion toiminnassa, jotta kaikkien siellä käyneiden asiakkaiden henkilöllisyys ja tietosuoja pysyisivät turvattuna.

WHO:n suosituksen mukaan potilas tai asiakas tulee tunnistaa kahta lähdettä käyttämällä (WHO 2007). Tunnistaminen on näytteenottotapahtuman tärkein vaihe, jonka avulla vältetään tietosuojaa sekä hoitoa koskevilta virheiltä. Henkilöllisyyden voi todistaa sanomalla nimen ja henkilötunnuksen ääneen tai näyttämällä henkilöllisyystodistusta. Mikäli asiakas ei itse pysty todentamaan henkilöllisyyttään, voi hänet tunteva henkilö tai läheinen tunnistaa henkilöllisyyden hänen puolestaan. Tämä kuitenkin edellyttää sen että, tunnistaja on henkilön mukana asioimassa. (Kanta 2020.)

3.2 Tapaturmat ja sairaskohtaukset

Fyysisen toimintaympäristön turvallisuus on sekä asiakkaiden että henkilökunnan kannalta tärkeää. Tilojen rakenteiden ja sisustuksen tulee mahdollistaa kaikkien henkilöiden turvallisuus. Vaaratapahtuman syntymiseen vaikuttavia tekijöitä fyysisessä ympäristössä voivat olla esimerkiksi tilojen epäjärjestys, ahtaus ja sekavuus, heikko valaistus tai heikko puhtaanapito. Mahdollisista epäkohdista tulee raportoida ja niihin tulee reagoida kiireellisesti. (Helovuori ym. 2011.) Fyysinen ympäristö voi aiheuttaa erilaisia välittömiä riskejä, kuten

kompastumiset, kaatumiset ja liukastumiset. Riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi vastapestyt lattiat, yllättävät kynnykset tai portaat sekä täydet käytävät. (Potilasturvallisuusopas 2011.) Sairaaloissa sekä hoitolaitoksissa putoamiset ja kaatumiset ovat yleisiä haittatapahtumia etenkin iäkkäämmillä henkilöillä (Potilasturvallisuus ensin 2009).

Sairaskohtauksista yleisimpiä ovat sydäninfarkti, insuliinishokki eli hypoglykemia ja erilaiset kouristuskohtaukset, kuten epilepsiakohtaus (Spring valley hospital 2021). Sydäninfarktin aiheuttaa sydänlihaksen hapenpuute, jolloin veri ei pääse virtaamaan sydänlihakseen. Sydäninfarkti vaatii välitöntä hoitoa. (Johns Hopkins medicine 2021.) Välitöntä ensiapua vaatii myös insuliinishokki, mikä tavallisesti johtuu diabeetikon verensokerin huomattavasta alentumisesta (Mayo clinic 2020). Epilepsiakohtaukset voivat olla hyvinkin voimakkaita kouristuskohtauksia ja ne ovat lähtöisin aivoista. Epilepsiakohtaus ei yleensä vaadi välitöntä hoitoa, jos kohtaus menee itsestään ohi, mutta jokaisen on hyvä osata toimia oikein kohtauksen tullessa. (Epilepsy society 2021.)

Näytteenottotilanteessa voi tapahtua vaaratilanteita, kuten pistotapaturmia. On myös mahdollista, että näytteenottaja vahingossa pistää asiakasta hermoon tai valtimoon. (Omiepirisa Yvonne Buowari 2013.) Pistotapaturmia ennaltaehkäistään käyttämällä ensisijaisesti turvaneuloja sekä hävittämällä neulat ja pistävät esineet suoraan särnäisjäteastiaan (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020). Tyypillisiä verinäytteenotossa tapahtuvia komplikaatioita ovat pyörtyminen eli äkillinen ja lyhyt tajunnanmenetys sekä pahoinvointi. Veren tai neulan näkeminen voi aiheuttaa asiakkaalle huonovointisuutta tai pelkkä ajatus näytteenottotilanteesta voi saada asiakkaan voimaan pahoin. Jännityksen laukeaminen aiheuttaa yleensä pyörtymisen. (Duodecim Terveyskirjasto 2019.) Asiakkaan pyörtyessä näytteenotto tulee keskeyttää välittömästi ja asettaa asiakas makuuasentoon. Näytteenottajan tulee huolehtia, ettei asiakas loukkaa itseään pyörtymistilanteessa. (Nordlab 2016.)

3.3 Infektioturvallisuus

Erilaiset hengitystieinfektiot voivat tarttua lähikontaktissa ihmisestä toiseen pisaratartuntana, ja antibiooteille resistentti sairaalabakteeri voi tarttua kosketustartuntana. Sairaalabakteerit ovat hankalia hoitaa ja ne voivat olla hengenvaarallisia etenkin iäkkäille ja immuunipuutoksesta kärsiville. Yleisin sairaalabakteeri on MRSA eli metisilliinille resistentti *Stafylococcus aureus*-bakteeri ja harvinaisempi taas on VRE eli vankomysiinille resistentti enterokokki. (TAYS 2020.) WHO on julkaissut ohjeistuksen, jota noudattamalla voidaan ehkäistä näytteenotossa tai muussa hoidossa helposti leviävien infektioiden tartunta (WHO 2010).

Infektioturvallisuuden lähtökohtana on tavanomaiset varotoimet, joiden avulla estetään mikrobien siirtymistä asiakkaista henkilökuntaan, henkilökunnasta asiakkaaseen tai asiakkaasta toiseen. Tavanomaisia varotoimia noudattamalla pystytään ennaltaehkäisemään mikrob tartuntoja ja niistä johtuvia infektioita. (TAYS 2020.) Tavanomaisiin varotoimiin kuuluu huolellinen käsihygienia, oikeanlainen yskimishygienia, tarvittaessa suojavarusteiden käyttö sekä oikeaoppiset työskentelytavat, kuten eritetahradesinfektio sekä pisto- ja viiltotapaturmien ennaltaehkäisy. Työntekijän kädet tulee olla puhtaat, koruttomat ja käsien iho hyvässä kunnossa. Yskeminen ja aivastaminen tulisi suorittaa kertakäyttöiseen nenäliinaan, joka hävitetään roskikseen heti käytön jälkeen. Suojakäsineitä käytetään tilanteissa, joissa on mahdollista saada veri- tai limakalvoja kättelemällä. Näkyvät veri- ja eritetahrat poistetaan välittömästi kloorilla tai peroksygeenipohjaisella desinfektioaineella. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.) Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa noudatetaan tavanomaisia varotoimia jokaisen asiakkaan kohdalla.

Tartuntatautilain 48 § mukaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä työskentelevillä opiskelijoilla ja henkilökunnalla tulee olla joko rokotuksen tai aiemmin sairastetun taudin antama suoja tuhkarokkoa ja vesirokkoa vastaan. Lisäksi edellytetään rokotuksen antamaa suojaa influenssaa, sekä alle 12 kuukauden ikäisiä hoitavilla hinkuusköä vastaan.

Tarkoituksena on suojata tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita ja potilaita. (Tartuntatautilaki 2016/1227.) Tällaisille vakaville seuraamuksille alttiita ovat esimerkiksi raskaana olevat, alle 12 kuukauden ikäiset, yli 65 vuotta täyttäneet tai henkilöt, jotka sairastavat vakavaa elimistön puolustusjärjestelmää heikentävää sairautta tai käyttävät elimistön puolustusjärjestelmää heikentävää lääkitystä. Opiskelijat saavat ilmaiseksi tarvitsemansa rokotukset opiskelijaterveydenhuollosta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020.)

3.4 Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelman tarkoituksena on ylläpitää turvallisuutta ja helpottaa turvallisuuden hallintaa. Pelastussuunnitelmassa tunnistetaan ja arvioidaan erilaiset vaarat ja riskit, sekä käydään läpi tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin liittyviä turvallisuusasioita. Kun mahdolliset vaarat ja uhat on selvitetty, tulee suunnitella, miten todetut riskitekijät voidaan minimoida tai poistaa. Lisäksi suunnitelmassa kerrotaan, miten mahdollisen onnettomuuden seurauksia voidaan lieventää. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2018.) Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 vaatii pelastuslain (379/2011) 15§ nojalla, että rakennuksen haltijalla on vastuu laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa laissa määritellyissä kohteissa (Pelastuslaitos 2021).

Turun ammattikorkeakoululla on oma turvallisuusohje, joka koskee kaikkia kupittaaan kampuksella toimivia eri alojen toimipisteitä ja siellä työskenteleviä opettajia, oppilaita ja muuta henkilökuntaa. Se pitää sisällään ajantasaiset ohjeet ja tiedotteet, miten toimia erilaisissa hätätilanteissa, kuten tulipalon, pommiuhan tai sairaskohtauksen sattuessa. Se sisältää myös tärkeimmät yhteystiedot ja eri kampuksien käyntiosoitteet. Turvallisuusohje löytyy Turun ammattikorkeakoulun kotisivuilta ja se on kaikkien nähtävillä. (Turun AMK 2019.)

Turun Ammattikorkeakoulun palvelulaboratorio sijaitsee Medisiina D:ssä, joka on lääketieteen uudisrakennus ja siellä toimivat Turun Yliopisto, Turun

Ammattikorkeakoulu sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Kiinteistössä sijaitsee opetustiloja, kokoustiloja sekä laboratoriotiloja. Medisiina D:stä on laadittu pelastussuunnitelma, joka on kaikkien tiloissa toimivien henkilöiden saatavilla ja se löytyy muun muassa Turun Ammattikorkeakoulun Messintranetistä. Medisiina D:n pelastussuunnitelma sisältää kiinteistön perustiedot, kaikkien turvallisuudesta vastaavien henkilöiden ja yritysten yhteystiedot sekä tiedot kiinteistön eri järjestelmistä ja niiden ylläpitämisestä. Pelastussuunnitelmassa on lueteltuna kartoitetut riskit, joita ovat tulipalovaara, tapaturmat, vesivahingot, säteily- tai kaasuvaara, sairaskohtaukset, myrskyvauriot ja ilkivalta. Kaikille riskeille on esitelty seuraukset, toimenpiteet tilanteen sattuessa sekä turvallisuusjärjestelyt. Lisäksi pelastussuunnitelmassa on kerrattu toimintaohjeita erilaisten onnettomuuksien sattuessa. (Suomen Yliopistokiinteistöt Oy 2021.)

3.5 Poikkeamat ja raportointi

Poikkeamaksi lasketaan kaikki terveydenhuollon toiminnassa tapahtuvat suunnittelemattomat tilanteet, jotka voivat johtaa vaaratapahtumaan. Poikkeamaan johtaa yleensä virheet, jotka johtuvat esimerkiksi suojausten pettämisestä, tekemättä jättämisestä tai vääränlaisesta toiminnasta. Tällaisten tapahtumien raportointi on tärkeä osa terveydenhuollon potilasturvallisuusjärjestelmien kehittämisessä. (Valvira 2007.)

Sosiaali- ja terveysministeriö (2008) tekivät selvityksen eri terveydenhuollon yksiköiden ja vanhainkotien potilasturvallisuuden edistämisestä ja kehittämishaasteista. Aineisto kerättiin Webropol-kyselyn avulla ja vastaukset saatiin 68 eri organisaatiosta. Vastausprosentti kyselyyn oli 58 %. Kyselyn mukaan potilasturvallisuus sisältyi yleiseen turvallisuussuunniteluun tai laadunhallintajärjestelmään. Potilasturvallisuuden työkaluna oli käytössä yleisimmin Terveystietokannan kautta saatava ilmainen tietokanta. Vastanneista 61 %:ssa oli käytössä poikkeamailmoitukset. Tietoa haittatapahtumista ja poikkeamista käsiteltiin kaikissa poikkeamailmoituksia keränneissä organisaatioissa. Selvityksen mukaan valtakunnallisena haasteena todettiin

olevan yhteisen potilasturvallisuusohjelman laatiminen sekä yhteisen seuranta- ja raportointijärjestelmän kehittäminen ja saaminen kaikkien toimintayksiköiden käyttöön.

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin asiakkaisiin kohdistuvia riskejä Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa. Tavoitteena on parantaa palvelulaboratorion laatua ja turvallisuutta niin, että kaikki riskit ovat tiedossa ja hallittavissa. Tämä edesauttaa opetuslaboratoriossa työskenteleviä opiskelijoita sekä opettajia tuottamaan asiakkailleen palveluita turvallisesti.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda asiakasturvallisuusmanuaali, mikä edesauttaa riskien ennaltaehkäisyssä. Manuaali sisältää keskeisimmät asiakasturvallisuuteen vaikuttavat riskit ja toimintaohjeet riskitilanteessa. Asiakasturvallisuusmanuaali on kaikkien Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa työskentelevien opiskelijoiden ja opettajien saatavilla.

Riskienhallintasuunnitelmassa tunnistettujen riskien perusteella laadittiin informatiivinen kuva (Liite 1), jota tarjotaan myös kansainvälisen BioTriCK hankkeen käyttöön. Kuvan tekstit käännettiin hanketta varten englanniksi.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Turun ammattikorkeakoulu ja aihe opinnäytetyölle saatiin syksyllä 2020. Työn suunnittelu käynnistettiin samana syksynä ja opinnäytetyösopimus allekirjoitettiin keväällä 2021. Opinnäytetyön raportti ja sen tuotoksena syntynyt asiakasturvallisuusmanuaali esitettiin kokonaisuudessaan marraskuussa 2021. Opinnäytetyöstä ei aiheutunut kustannuksia toimeksiantajalle.

5.1 Opinnäytetyön käytännön toteutus

Toimeksiantaja toivoi Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratorioon suunniteltua asiakasturvallisuusmanuaalia. Kevään ja alkusyksyn 2021 aikana kartoitettiin erilaisin menetelmin palvelulaboratoriossa esiintyviä riskejä, jotka kohdistuvat asiakkaisiin. Palvelulaboratorion asiakasnäytteenottopäivinä kerättiin muiden työskentelevien opiskelijoiden kanssa huomioidut riskitekijät. Riskitekijöitä kartoitettiin myös havainnoimalla sekä haastattelemalla opettajia. Havainnointi eli observointi on tiedonkeruumenetelmä, jonka avulla saadaan tietoja esimerkiksi ympäristöstä, yksilön ja organisaation toimintatavoista ja käyttäytymisestä. Havaintoja tehdään aistien avulla ja sitä käytetään myös tavallisessa elämässä. Tämän vuoksi tieteellisessä työskentelyssä havainnointia on käytettävä suunnitelmallisesti ja systemaattisesti, jotta saatu tieto on tarkkaa ja luotettavaa. (Kajaanin AMK 2021.) Kirjallisena aineistona käytettiin Medisiina D:n pelastussuunnitelmaa ja toimintaohjetta, sekä muita asiakasturvallisuutta käsitteleviä aineistoja.

5.2 Asiakasturvallisuusmanuaalin ja BioTriCK kuvan toteutus

Asiakasturvallisuusmanuaalin toteuttaminen tuntui selkeältä ja helpolta, sillä asiakasturvallisuuteen aiheena oli tässä kohtaa perehdytty runsaasti opinnäytetyöraporttia kirjoittaessa. Lisäksi raporttia kirjoitettaessa oli listattuna valmiiksi asiakasturvallisuusriskejä Turun ammattikorkeakoulun

palvelulaboratoriossa. Haasteena toteuttamisessa oli miettiä, millaiseen muotoon manuaali haluttiin tehdä sekä kuinka pitkä manuaalista tulisi. Pohdinnan jälkeen tultiin siihen lopputulokseen, että teksti haluttiin kirjoittaa mahdollisimman lyhyesti ja ytimekkäästi, jotta manuaali olisi kiinnostava ja helppolukuinen. Manuaaliin kirjattiin päällimmäisenä nousseet asiakasturvallisuusriskit, jotka rajattiin jo työskentelyn alkuvaiheessa. Manuaali päädyttiin kirjoittamaan samanlaista ulkoasua mukaillen, kuin muissakin Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboration toimintaohjeissa.

BioTriCK-kuva toteutettiin opinnäytetyöprosessin viimeisenä vaiheena. Informatiivisen kuvan (Liite 1) toteuttamisessa hyödynnettiin asiakasturvallisuusmanuaalissa käsiteltyä tietoa. Asiasisältö kirjoitettiin kuvaan lyhyesti ja ytimekkäästi, jotta sanoma olisi helppo sisäistää. Kuvaan haluttiin luoda miellyttävä ulkoasu käyttämällä pehmeitä värejä sekä muotoja.

5.3 Opinnäytetyön metodologiset lähtökohdat

Toiminnallinen opinnäytetyö pohjautuu oman alan kirjallisuuteen ja siinä yhdistyvät käytäntö ja teoria. Toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelijat tekevät konkreettisen tuotoksen, joka voi olla esimerkiksi opas, palvelu tai jokin tuote. Tuotoksessa huomioidaan toimeksiantajan toiveet ja kohderyhmä, kenelle tuote tai palvelu suunnitellaan. Teoriaosuudessa oleellista on keskittyä tutkimukselliseen puoleen tietoperustan avulla. (Vilkkä & Airaksinen 2003.)

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen, sillä tuotoksena syntyi toimeksiantajan tilaama asiakasturvallisuusmanuaali. Tämä manuaali on tehty palvelemaan kohderyhmää eli Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriota ja siellä työskenteleviä henkilöitä.

5.4 Opinnäytetyön eettiset lähtökohdat

Opinnäytetyön on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä. Lähdemateriaaleja ja aineistoja käytettäessä tulee noudattaa lainsäädäntöä, sekä mainita hyvän

tutkimustavanmukaisesti tekijät, alkuperä ja lähteet. (Arene Ry 2020.) Hyvä tieteellinen käytäntö on menettelyohjeisto, jonka avulla varmistetaan tieteellisen tutkimuksen hyväksyttävyyden eettisyyden sekä tutkimuksen tulosten uskottavuuden näkökulmasta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021.)

Tämä opinnäytetyö noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetyön raportti sekä sen tuotoksena syntynyt manuaali tehtiin lähdekriittisyys huomioiden ja sitä varten tehdyssä tiedonkeruussa käytettiin mahdollisimman tuoreita lähteitä, jotta tieto olisi ajantasaista. Vanhimmissa lähteistä hyödynnettiin vain sellaisia, jotka eivät ole liitoksissa ajankohtaan, vaan sisälsivät yleistä tietoa aiheesta.

Tämän opinnäytetyön aihe on tärkeä, sillä se parantaa asiakasturvallisuutta Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa. Tuotoksena tästä opinnäytetyöstä syntyi asiakasturvallisuusmanuaali. Opinnäytetyötä varten kerättiin muiden opiskelijoiden kanssa huomioituja riskitekijöitä, mutta ei kerätty tietosuojattavaa aineistoa. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä lainkaan henkilötietoja. Opinnäytetyöhön on allekirjoitettu tarvittava opinnäytetyösopimus.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda asiakasturvallisuusmanuaali kaikkien Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa työskentelevien bioanalyttikko-opiskelijoiden saataville. Tuotos sisälsi kaikki keskeisimmät asiakasturvallisuusriskit sekä toimintaohjeita riskitilanteiden varalle. Opinnäytetyön tuotoksena syntyneestä asiakasturvallisuusmanuaalista tehtiin sopivan lyhyt ja selkeä, jotta se olisi mahdollisimman mielenkiintoinen ja siinä olevat asiat jäisivät lukijan mieleen. Opinnäytetyön raportti sekä sen tuotoksena syntynyt manuaali tehtiin lähdekriittisyys huomioiden. Opinnäytetyötä varten tehdyssä tiedonkeruussa pyrittiin käyttämään mahdollisimman tuoreita lähteitä, jotta aiheesta saatiin uusinta tietoa.

Opinnäytetyön aiheen rajaaminen oli aluksi hankalaa ja sitä jouduttiin pohtimaan yhdessä ohjaavan opettajan kanssa. Oli tärkeää tehdä heti alkuun tarkka rajausta siitä, kuinka laajasti erilaisia riskejä käsitellään sekä kuinka tarkat toimintaohjeet riskitilanteiden varalle laaditaan. Rajauksen myötä sisällöstä päätettiin jättää pois Turvallinen hoitoyksikkö -riskienhallintamallissa esitetty riskien arviointi kohta, jossa riskien suuruus ja seurausten vakavuus arvioidaan erilaisia luokkia ja taulukoita käyttäen. Tähän päädyttiin, sillä työn aihe ja työmäärä oli vaarassa kasvaa liian suureksi. Riskien arviointi ja luokittelu Turvallinen hoitoyksikkö -mallia hyödyntäen olisi hyvä jatkotutkimuksen aihe tälle opinnäytetyölle. Tämä tukisi Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratorion asiakkaisiin kohdistuvien riskien tunnistamista sekä asiakasturvallisuuden kehittämistä.

Asiakasturvallisuusmanuaalin toimivuutta ei testattu tämän opinnäytetyön tekemisen puitteissa. Palautteen kerääminen muilta opiskelijoilta olisi laajentanut näkökulmaa ja sen perusteella manuaalin toimivuutta olisi voitu kehittää paremmaksi. Asiakasturvallisuusmanuaalista tuli kuitenkin kattava kokonaisuus, jonka avulla asiakasturvallisuutta Turun ammattikorkeakoulun palvelulaboratoriossa saadaan parannettua.

Opinnäytetyökokonaisuus toteutettiin kahden opiskelijan yhteistyönä. Parityöskentely koettiin positiivisena asiana ja työn jakaminen sujui tasapuolisesti

sekä molempien mielipiteitä kunnioittaen. Kirjoittaminen sujui vaivattomasti ja luotettavia lähteitä löytyi sekä kirjallisuudesta että eri hakukoneiden kautta verkosta. Opinnäytetyön tekeminen eteni suunnitellussa aikataulussa ja se valmistui ilman isompia vastoinkäymisiä.

LÄHTEET

Arene Ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 4.3.2021
<http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>

Bioanalytikkoliitto 2021. Mikä ihmeen bioanalyttikko? Viitattu 1.3.2021
<https://www.bioanalytik-koliitto.fi/mika-ihmeen-bioanalyttikko/>

Buowari, O. Y. 2013. Complications of venepuncture. Scientific Research An academic Publisher 15.10.2013. Viitattu 23.9.2021
https://www.researchgate.net/publication/275989947_Complications_of_venepuncture

Duodecim Terveyskirjasto 2019. Pyörtyminen (synkopee). Viitattu 23.9.2021
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00069>

Doubi, P.; Finne-Soveri, H.; Jonsson, P.; Keistinen, T.; Kinnunen, M.; Koistinen, P.; Koivuranta-Vaara, P.; Nenonen, M.; Nio, A.; Nordström, S.; Ojanen, J.; Pennanen, P.; Rintanen, H.; Saario, I. & Salminen, K. 2011. Potilasturvallisuusopas. Tampere: Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy

Epilepsy Society 2021. Epileptic seizures. Viitattu 23.9.2021
<https://epilepsysociety.org.uk/about-epilepsy/epileptic-seizures>

Hellman, K.; Peuhkurinen, E. & Raulas, M. 2005. Asiakasjohtamisen työkirja. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

Helovuori, A.; Kinnunen, M.; Peltomaa, K. & Pennanen, P. 2011. Potilasturvallisuus. Helsinki: Fioca Oy

Henkilötietolaki (kumottu) 1999/523. Annettu Helsingissä 22.4.1999. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1999/19990523>

Johns Hopkins Medicine 2021. Heart attack. Viitattu 23.9.2021
<https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/heart-attack>

Kajaanin AMK 2021. Havainnointi. Viitattu 11.3.2021.
<https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Havainnointi>

Kansallisarkisto 2021. Tietosuoja. Viitattu 8.10.2021 <https://arkisto.fi/tietosuoja>

Kanta 2020. Potilaan tunnistaminen ja informointi. Viitattu 20.10.2021
<https://www.kanta.fi/documents/20143/687297/Potilaan+tunnistaminen+ja+informointi.pdf/ab3249d6-351f-e7a4-ddeb-838d5a2a30fc>

Knuutila, J. & Tamminen, A. 2004. Turvallinen hoitoyksikkö – Malli terveydenhuollon hoitoyksikön riskienhallintaan. Lääkelaitoksen julkaisusarja 2/2004 Terveydenhuollon laadunhallinta. Helsinki: Lääkelaitos.

https://www.fimea.fi/documents/160140/764653/julkaisut_laitteet_ja_tarvikkeet_Riskinhallinta_juulkaisu_verkko_1.pdf/48a1ef32-df2e-e86c-c8be-e2450e5b73ff?t=1578998905221

Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 2019/552. Annettu Helsingissä 26.4.2019. Saatavilla

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190552?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tietoturvallisuus#V2>

Mayo Clinic 2020. Hypoglycemia. Viitattu 23.9.2021 <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/hypoglycemia/symptoms-causes/syc-20373685>

Metropolia 2021. Bioanalytiikka AMK, monimuoto-opiskelu. Viitattu 11.3.2021 <https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/amk-tutkinnot/bioanalytiikka-monimuoto>

Nordlab 2016. Laskimonäytteenotto. Viitattu 20.9.2021 https://www.nordlab.fi/sites/default/files/pdf_uploads/laskimonaytteenotto.pdf

Pelastuslaitos 2021. Pelastussuunnitelman sisältö. Viitattu 20.10.2021 <https://www.hel.fi/pela/fi/onnettomuuksien+ehkaisy/pelastussuunnitelma-ja-poistumisturvallisuusselvitys/pelastussuunnitelman-sisalto?Pelastussuunnitelma>

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2011. Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu, Opas sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle ja turvallisuusasiantuntijoille. Viitattu 14.10.2021 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72811/URN%3ANBN%3Afi-fe201504226148.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Miten potilasturvallisuutta edistetään? Kysely terveydenhuollon toimintayksiköille ja vanha inkodeille. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:4. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74085/Selv200804.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia 2017–2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80352/09_2017_Potilas-%20ja%20asiakasturvallisuusstrategia%202017-2021_suomi.pdf?sequence=1

Spring Valley Hospital 2021. Common Medical Emergencies. Viitattu 23.9.2021 <https://www.springvalleyhospital.com/services/emergency-department/common-medical-emergencies>

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2018. Pelastussuunnitelma opas yrityksille ja muille työyhteisöille. Viitattu 20.10.2021 <https://www.spek.fi/wp-content/uploads/2021/04/Pelastussuunnitelma-yrityksille.pdf>

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy 2021. Medisiina D pelastussuunnitelma. Viitattu 5.10.2021 <https://syk.pelsu.fi/medisiinaD/dokumentti/>

Tartuntatautilaki 2016/1227. Annettu Helsingissä 21.12.2016. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227#Pidp446680896>

TAYS 2020. MRSA (sairaalabakteeri) kevennyshoito-ohje toimenpiteeseen tulevalle. Viitattu 23.9.2021 [https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Sydansairaudet/MRSA_sairaalabakteeri_kevennyshoitoohje_\(90620\)](https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Sydansairaudet/MRSA_sairaalabakteeri_kevennyshoitoohje_(90620))

TAYS 2020. Ohje potilaalle jolla on todettu VRE. Viitattu 23.9.2021 [https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Infektiosairaudet/Ohje_potilaalle_jolla_on_todettu_VRE\(25417\)](https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Potilasohjeet/Infektiosairaudet/Ohje_potilaalle_jolla_on_todettu_VRE(25417))

TAYS 2020. Tavanomaiset varotoimet. Viitattu 27.9.2021 [https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Infektioiden_torjunta/Varotoimet/Tavanomaiset_varotoimet\(49522\)](https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Infektioiden_torjunta/Varotoimet/Tavanomaiset_varotoimet(49522))

Terveystietolaki 2010/1326. Annettu Helsingissä 30.12.2010. Saatavilla <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=potilasturvallisuus#Pidp446266864>

Terveystietolaki 2020. Opiskelijoiden rokotukset. Viitattu 27.9.2021 <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/eri-kohderyhmien-rokottaminen/opiskelijoiden-rokotukset>

Terveystietolaki 2020. Tapaturmien ehkäisy. Viitattu 19.2.2021 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy>

Terveystietolaki 2020. Tavanomaiset varotoimet ja varotoimiluokat. Viitattu 27.9.2021 <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/tavanomaiset-varotoimet-ja-varotoimiluokat>

Tietosuojalaki 2018/1050. Annettu Helsingissä 5.12.2018. Saatavilla <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021. Aineiston hävittäminen, anonymisointi tai arkistointi tutkimuksen päättyessä. Viitattu 16.10.2021 <https://tietosuoja.fi/aineiston-havittaminen-anonymisointi-tai-arkistointi-tutkimuksen-paattyessa>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021. Henkilötietojen käsittelijän velvollisuudet. Viitattu 8.10.2021 <https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-kasittelijan-velvollisuudet>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021. Henkilötietojen suojaamisvelvoite Viitattu 15.10.2021 <https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-kasittelijan-velvollisuudet>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021. Tietosuoja. Viitattu 8.10.2021 https://www.turkuamk.fi/media/filer_public/2a/1f/2a1fab4d-955e-4201-8168-814e90b56b40/turvallisuusohje_2019_web.pdf

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2021. Tietoturvaloukkaukset. Viitattu 15.10.2021 <https://tietosuoja.fi/tietoturvaloukkaukset>

Turku AMK 2020. Bioanalyytikko (AMK). Viitattu 11.2.2021 <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/tutkinnot/bioanalyytikko/>

Turku AMK 2021. BioTriCK BLS Triangular Centre of Knowledge. Viitattu 4.3.2021 <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/biotrick-bls-triangular-centre-knowledge/>

Turku AMK 2019. Turvallisuusohje. Viitattu 20.10.2021 https://www.turkuamk.fi/media/filer_public/2a/1f/2a1fab4d-955e-4201-8168-814e90b56b40/turvallisuusohje_2019_web.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 31.10.2021 <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Valtiovarainministeriö 2021. Riskienhallinta. Viitattu 11.2.2021 <https://vm.fi/riskienhallinta>

Valtiovarainministeriön julkaisuja 22/2017. Ohje riskienhallintaan. Viitattu 19.10.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80013/VM_22_2017.pdf

Valvira 2007. Terveysthuollon vaaratapahtumien raportointi. Viitattu 22.10.2021 https://www.valvira.fi/documents/14444/50159/LH-2007-1_vaatatapahtumien_raportointi.pdf

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

WHO (World Health Organization) 2010. WHO guidelines on drawing blood: best practices in phlebotomy. Viitattu 23.9.2021 https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/268790/WHO-guidelines-on-drawing-blood-best-practices-in-phlebotomy-Eng.pdf?ua=1

WHO 2007. Patient Identification. Viitattu 20.10.2021 <https://www.who.int/patientsafety/solutions/patientsafety/PS-Solution2.pdf?ua=1>

Liite 1: BioTriCK

